

JUBILEJI

Prof. dr. Mirko Stiplovšek – sedemdesetletnik

O zaslužnem profesorju dr. Mirku Stiplovšku je bilo v zadnjem času napisano toliko prispevkov, da je pisec jubilejnega besedila, ki je na vrsti bolj na koncu, v resnični zadregi. Njegova bibliografija je objavljena v dveh delih, prvi del je bil objavljen ob njegovi šestdesetletnici v Zgodovinskem časopisu (št. 49, 1995, str. 294–301), drugi del pa v pravkar natisnjem Stiplovškovem zborniku (Historia 10, oddelek za novejšo zgodovino FF v Ljubljani 2005, ur. Dušan Nećak).

Profesor Stiplovšek se je rodil 18. julija 1935 v Ljubljani, mladost in večino življenja pa je preživel v Domžalah, kjer sta z ženo Marcelo zgradila hišo in kjer tudi danes preživlja zelo aktiven pokoj. Podobno kot za zvestobo Domžalam, velja tudi za zvestobo Filozofski fakulteti. Po končanem študiju je kot mlad asistent na njej začel z delom leta 1961, po končanem doktoratu leta 1966 pa je po akademski lestvici napredoval do rednega profesorja. Ob upokojitvi mu je Univerza v Ljubljani podelila tudi naziv zaslužnega profesorja. Z oddelkom in fakulteto kljub upokojitvi še vedno intenzivno sodeluje, tako v študijskem kot tudi v raziskovalnem procesu.

Predaval je različne predmete iz zgodovine Slovencev, zgodovine jugoslovanskih narodov in zgodovine Jugovzhodne Evrope, bil mentor številnim diplomantom (vključno s podpisanim), magistrantom, pa tudi devetimi doktorantom. Na fakulteti je imel različne funkcije, v enem od pomembnih trenutkov v prvi polovici osemdesetih let pa je bil tudi predstojnik oddelka, ki je takrat doživljal eno od težavnih, a neizogibnih menjav generacij.

Dela na univerzi nikoli ni jemal zgolj v najožjem smislu opravljanja pedagoškega in znanstvenega poklica, pač pa je angažirano skušal prispevati k razvoju fakultete in univerze. Podobno velja tudi za okolje, v katerem živi, saj je zlasti na kulturnem področju, še posebej kot predsednik Kulturne skupščine Domžale v sedemdesetih letih, v domžalski občini naredil zelo veliko, najsi je šlo za reševanje cerkvene kulturne dediščine, knjižnico, folklorno in glasbeno dejavnost ali pa kaj drugega. Večkrat smo se šalili (čeprav smo bili kar blizu resnice), da je v tistih časih znal poskrbeti za večji kulturni proračun domžalske občine, kot ga je imela cela republika Črna Gora. V prvi polovici osemdesetih let je enako prizadevno vodil občinsko raziskovalno skupnost. Za vse zasluge (več o njegovem prispevku k razvoju domžalske občine je napisala županja Cveta Zalokar Oražem v Stiplovškovem zborniku) je dobil najvišja občinska odlikovanja in tudi naziv častni občan.

Raziskovalni opus profesorja Stiplovška (več kot 450 bibliografskih enot!) bi lahko tematsko razdelili na več sklopov. Eden je zelo temeljito raziskovanje različnih vidikov socialne zgodovine, zlasti sindikalnega gibanja na Slovenskem (monografije *Razmah strokovnega-sindikalnega gibanja na Slovenskem 1918–1922*; *Prispevki za zgodovino sindikalnega gibanja. Od začetkov strokovnega-sindikalnega gibanja do Enotnih sindikatov Slovenije 1869–1945*; *Strokovno-sindikalno gibanje na Slovenskem od leta 1868 do prve svetovne vojne*). Tu je posegal tudi na področje političnih strank in njihovih delavskih in kmečkih programov, raziskoval delovanje delavske zbornice in vrste drugih dejavnikov, ki so vplivali na vsakdanje življenje ljudi. Pomembno je zlasti, da je del te problematike, ki presega nacionalni značaj in se vklaplja v tedanje zelo burne socialno-politično tokove v Srednji in Jugovzhodni Evropi, predstavil tudi v tujemu znanstvenemu tisku (v dunajski reviji *Osthefte*).

Drugi sklop Stiplovškovega raziskovanja zadeva obdobje druge svetovne vojne, zlasti nemški okupacijski sistem na zahodnem območju Štajerske in vzhodnem delu Gorenjske in različne oblike odpora proti okupaciji. Med številnimi znanstvenimi in strokovnimi prispevki s tega področja je kot osrednje delo treba izpostaviti monografijo o Šlandrovi brigadi. Tu pisec gotovo ni imel lahkega dela, saj je moral poleg vrste metodoloških in drugih problemov nekako krmariti med ohranjeno zgodovinsko dokumentacijo in (pogosto varljivim) spominom udeležencev dogajanja, ki so o lastni vlogi pač imeli neko svojo predstavo.

Tudi sicer lokalni zgodovini posveča mnogo pozornosti, kar je med drugim pred kratkim pokazal s postavitvijo odmevne razstave o razvoju Domžal.

Tretji temeljni raziskovalni sklop je obravnava političnega življenja Slovencev med obema vojnama, pri čemer je v ospredju analiza prizadevanj za avtonomijo in (omejenega) parlamentarizma. S tega področja je objavil več kot petnajst razprav doma in v tujini, ki segajo od ustanovitve Države SHS, delovanja vlade SHS do avtonomističnih programov in konkretnih prizadevanj različnih političnih subjektov za avtonomijo v dvajsetih letih. Temeljno delo je monografija *Slovenski parlamentarizem 1927–1929*, v kateri je dotlej precej prezrto delovanje ljubljanske in mariborske oblasti postavil v bolj korekten zgodovinski okvir, predstavil njun strankarsko-politični pluralizem, urejanje številnih javnih zadev in boj proti centralizmu. Sicer pa se je v parlamentarizmu prof. Stiplovšek izkusil tudi sam. V drugi polovici šestdesetih let, v času t.i. Kavčičevega »liberalizma« je bil namreč poslanec prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Nadaljevanje teh raziskav v obdobju Kraljevine Jugoslavije od šestojanuarske diktature leta 1929 naprej do druge svetovne vojne prof. Stiplovšek še opravlja, poleg posamičnih šestih ali sedmih že objavljenih znanstvenih razprav pa v kratkem pričakujemo novo monografijo o banskem svetu Dravske banovine med leti 1930 in 1935.

Sedemdesetletnica je dr. Stiplovška – tako kot se za enega najpomembnejših zgodovinarjev za novejšo dobo spodobi – doletela med aktivnim delom in številnimi načrti. To je pravzaprav najboljšo, kar se človeku lahko zgodi. Seveda pa tako strog do sebe in do drugih, da si (nam) ne bi privoščil nekaj praznovanja, dr. Stiplovšek nikoli ni bil. Pravzaprav ima lastnost, ki je v današnjih časih vedno bolj redka, to je, da zna strokovne in druge probleme reševati ob druženju, v kolegialnem in prijateljskem vzdušju. Zato so vrata njegovega in Marcelinega doma, ki ga srečno delita tudi z otroki in vnuki, prijateljem vedno odprta. Marsikatera na videz nerešljiva zagata se je rešila na Vodopivčevi 8 v Domžalah. Naj ostane tudi naprej tako.

Božo Repe